

szontlításáról való lemondás, a mai körülmények között keserű kötelesség neki.

A czeplédek hosszú útját nem jutalmazta az ohajtott siker. De azért a tény maga is a legemlékezetesebbek egyike, s igazsága volt a nagy hazafinak, midőn a küldöttség beszédére adott válaszában azt mondá: „nem gondolom, hogy egy ily jelenet egy másik példájáról tudjon a történelem.“

Kossuth Lajos legjobb vizsgálati, legkedvesebb barátai a virágok. Ezek által környezve, virágháza ajtajában állva fogadta a küldöttséget, mely őt, a hazától idegen világba züllöttet hazahívni jött, s mely már távolról megpillantva az egykori kormányzó tiszteletre indító alakját, esendben, elfogultan állott meg félkörben a lépcső előtt.

Ezt a jelenetet tünteti fel képünk, melynek vázlatát a hely színén vétettük fel egy turini jeles művész által, s melyhez a nagyobb történeti hűség kedvéért a küldöttség vezetőinek arcképeit idehaza készítettük el.

Kossuth mellett a virágház ajtajában hű kísérője, Ihsász Dániel honvédezeres is megjelent és Tanárky Gyula Budapestről, ki mint távoli rokona és hű tisztelője majd minden évben meglátogatja Kossuthot.

A félkörben sorakozott küldöttség közepén a daliás természetű Cseh László bontotta ki az 1848. 9. ki czeplédi nemzetőri zászlóalj zászlóját, s előtte a küldöttség szónoka, Dobos János czeplédi ref. lelkész foglalt helyet, s daczára, hogy az agg hit-szónok beteg elkezett küldetésére helyére, állva mondta el beszédét, mert ugymond Kossuthra mutatva: „veled szemben föl-emelkedik a lélek és parancsol a test gyöngeségének.“ — Mellette foglaltak állást Nyujtó Pál választási elnök, Bartha János polgármester, Szohár Péter s kissé távolabb Simonyi Ernő képviselő; a zászlótartó mellett Dobos Pál, Molnár András; másik oldalon Dobos János mérnök, ifj. Borka János s egészen szélről Tar József és Dávid János czeplédi polgárok. Körülötök pedig a 115 emberből álló küldöttség többi tagjai, a kikhez néhány Nagy-Körösről és Abonyból is csatlakoztak.

A jelenet, melynek emléke mindenki előtt felejthetetlen marad, a ki tanuja volt, eléggé ismeretes olvasóink előtt. Megható volt az s nemesak az aggstanyók lágyultak el a tuláradó érzelem hevétől, de az ifjak se fojthatták el a Kossuth beszéde alatt szemekbe felszivárgó könyveket.

Idő kellett hozzá, míg minden ember újra uret érzelmeinek, s az ünnepélyes pillanat után megkezdődhetett a szívélyes társalgás, s Kossuth Lajos a magyar házi gazda vendégszeretettel üdvözölhette hazánál távolról jött honfiat, s megmutogatta házát, kertjét, kedvenc helyeit, ereklyéit és emlékeit, melyekről néhány rajzot ez alkalommal mi is bemutatunk olvasóinknak ugyancsak ama vázlatok nyomán, melyek a küldöttség fogadtatását feltüntető képünkkel egyidejűleg készülték.

Kossuth Lajos házatája.

Kossuth Turinban 1873-ig az Ardenes utca egyik házában lakott a harmadik emeleten s csak a mondott év március havában költözött át a Porto Riva utcába egy második emeleti lakásra. Életrendjét okosan tudá beosztani s hosszú, egy-két órát, sőt többet is igénybe vevő sétákat tett Turin környékén, mintegy ellen-

súlyozásul a könyvek és irás mellett ülve töltött időnek.

Az előtt Ihsász Dániel is el szokta volt kísérni e sétáiban, a meddig bírta; de néhány év óta fölmondta a szolgálatot, minthogy — noha jóval fiatalabb Kossuthnál — nem birt vele versenyt tartani.

E sétái közben pillantá meg Kossuth azt a nyári lakot, melyben most lakik, s megtudván, hogy eladó, 1874-ben megvette előbbi tulajdonosától, Capuccio mérnöktől, valami 20—25,000 frankért.

E ház Baracconban fekszik, mely Collegno községhez tartozik, valami 8 kilométernyire Turintól. Baraccone a Turintól Rivoliba vezető országút két oldalán épült 8—10 házból áll. De Turinból két vasut is összeköti, a Franciaország felé vezető internacionális vasut, melynek Turintól első állomása Collegno, s melynek indóháza Baracconától gyalog menve csak tíz percnyi távolságra esik, — és a Rivoliba vezető keskeny vágású vasut, melynek sinei, hasonlóan a mi közuti vaspályáinkhoz, az országút mentében vannak lerakva, s kis mozdonyokkal történik rajta a közlekedés. Ezelőtt két omnibusz közvetítette a forgalmat Turin és Rivoli között, míg most az óránként közlekedő vonatok is alig képesek, kivált nyáron, az utasokat elszállítani. E vonatok közvetlenül a Kossuth kapuja előtt mennek el, s állomásuk alig van a háztól távolabb 200 lépésnél. A másik vasut a ház mögött megy el. Mind a kettőn néhány perc alatt eljuthatni Turinba.

A keskeny vágású vasut jobb oldalán az első telek vagy két hold kiterjedésű, magas köfállal van körülkerítve, melyen belül szép kertéske terület, közepén egy emeletes villával.

Ez a Kossuth Lajos háza.

Mielőtt bele költözött volna, több változtatást és újítást tettetett rajta. Nevezetesen a földszinti homlokzat egész hosszában üvegházat építtetett, melynek teteje terraszt képez, hová az első emeleti szobákból üveges ajtókon vezet kijárás.

A főbejárás a házba épen e virágház közepén vezet keresztül, azon az ajtón, melynek lépcsőjén Kossuth a czeplédi küldöttséget fogadta. Ez ajtón át meglehetősen tágas csarnokba jutunk, s ennek baloldalán van az ebédlő, jobb felén pedig a tekéző-szoba. Ebből egy ajtó egy kis szobába vezet, melyet Kossuth nyáron dolgozó szobának is használ, mert hüesebb, mint az emeleti. Innen nyílik Paolo, a hűséges olasz inas szobája. Az ebédlőből egy kijárás a konyhába vezet.

Az emeltett csarnok közepén van az alpesi gránitból faragott, s az emeletre fölvezető lépcső. Itt a baloldali sarokszoba a legnagyobb, s Kossuthnak dolgozó és egyúttal elfogadó szobául is szolgál. Csinnal és izléssel, de egyszerűen van butorozva. A terraszra nyíló két ablak között áll az íróasztal, ennek háta mögött a falnál a fókós szekrény, mely Kossuth több ezer, többnyire ritka példányra menő, növénygyűjteményét nemeként és osztályonként dobozokba rakva, tartalmazza. Ezeket mind ő maga gyűjtötte, gonddal szárította, papírra ragasztotta s magyar és latin osztályozással és megnevezéssel sajátkezűleg látta el. A mi már e szekrénybe el nem fért, hasonló dobozokban egymásra rakva a szekrény mellett áll.

A szoba egyik szögletében van egy terracotta mellszobor, mely Kossuthot magát ábrázolja. A szobor nem a legsikerültebb; Kossuth azt, mint egy olasz szobrász ajándékát, emlékül tartja szobájában.

Az íróasztallal szemben van a kandalló, körötte karosszékek, míg a szoba falait gazdag könyvtárainak egy része, szögleteit pedig kagyló- és öslénytani gyűjteményei foglalják el.

Ugyancsak itt vannak elhelyezve jobbadán amaz emlékek, melyeket különböző országokban tisztelőitől kapott, mint London polgárává neveztetésének díszokmánya keretben, a Shakespearé házában mintájára készült könyvtartó fiából, 12,000 londoni munkás ajándéka, Washington kardja, melylyel a nagy ember egy unokája ajándékozta meg, egy szép és gazdag kereszt, a Washington híres „szürke ezredének“ nevét ma is viselő amerikai ezred ajándéka, Washington egy hajfirtével, két nagy arany gyűrű, melyet sulya miatt viselni nem lehet; egy ágyugolyó az amerikai szabadságharcz első esatájából; mintegy 600 fölirat, Anglia és Amerika városaitól, köztök némelyik 20—25, sőt 30,000 aláírással, s hogy már többet ne említsünk, az a diszkard, melynek rajzát helyütt közöljük.

E kard kétszeres történeti emlék. Egykor a Bethlen Gábor erdélyi fejedelemé volt, melyet ez a török szultántól kapott. Kossuth az erdélyiektől kapta ajándékul s ez volt az oldalán, midőn mint Magyarország kormányzója letette az esküt. A kard hüvelye ezüst dombormű, markolata elefántesont s úgy ez, mint a hüvely, korálokval van díszítve. A kardhoz tartozik egy ehhez hasonló izlésben készült tör is, melynek rajzát szintén közöljük s melyet Kossuth a karddal ugyanazonatokban őriz.

A dolgozó szobából kijárás vezet a terraszra, honnan szép kilátás nyílik a vidékre s a távolból kéklő hegyekre. A dolgozó szoba mögött van a hálószoba, melyből egy ajtó a fürdőszobába nyílik. A emelet közepén kijárással a terraszra egy kis zöld szalon van, innen a vendégszobába jutunk. E mellett van ifjabb Kossuth Lajos szobája, ki szombat esténként, heti teendőit végezve, mindig haza jön atyja látogatására.

A villa középső része két emeletre van építve. E második emeletben még egy tágas vendégszoba van, egy kisebb erkélylyel.

A lakás elég kényelmes, s a mi még lakályosabbá teszi, az a mindenütt jelenkező csinnal és rend. Az ablakokon szárnyas függönyök, a falakon olajfestmények, részint emlékébe kapott ajándékok, de nagybárára Kossuth idős fiának, Ferencnek művei, ki különösen a tájfestésben kiváló tehetséggel bír s egy képe a turini kiállításon is szerepelt, noha a festészetet csak mint műkedvelő gyakorolja.

A kert, mely e villát környezi, egészen a Kossuth műve. Maga készítte el tervét, maga jelölte ki helyét minden virágnak, minden bokornak, s ő maga ápolja és gondoskodik arról, hogy barátai, gyengencei jól érezzék magukat, s fejlődésüket ne akadályozza semmi. A kert előrése a háztól a kapuig gyönyörű válogatott virágokkal és ritka bokrokkal van tele, mely utóbbiak száma mintegy százötven. A kert két oldalán, négy-öt ölynyire a faltól rózsasövény fut végig, mely eltakarja a közte és a fal között tenyésző, szemre tán kevésbé díszes, de hasznos veteményeket. A kert közepén van egy kis tó, vízi lilimokkal. E tavat az éjszaki Olaszországból paradicsomkertet terem-

tett öntöző csatornahálózat táplálja, s szombatonként, — mikor az ég csatornái elmulasztották kötelességüket, — a tó víze el kezd bugyogni és növekedni, míg kicsap medenczéből s víz borítja az egész kertet féllábnnyira, s a kert növényzetét ellátja a tápláló nedvvel.

A villa két elűső sarka irányában van egy-egy gömbölyű farás-lugas. A jobb oldali rózsakkal van befuttatva. E lugas nyáron, mikor a rózsák javában virít, oly elragadó szép, hogy, mint Kossuthnak Lajos fia mondá, „érdemes volna megtekintése végett külön vonatot rendezni.“ A másik, a baloldali lugas illatos csokrokban függő virágu lonicerával, convulvulussal (hajnalka) és jázminnal van befuttatva.

A házat hátulról félkörben szőlő-lugas öleli körül, ennek baloldalán végén van négy paulovnia-fa, mely buján tenyész, úgy hogy Kossuth fölemlíté, hogy a Rákos befásítására talán nem volna elvetztegetett fáradság ilyen fával tenni kísérletet.

A szőlő-lugas mögött, a fal melletti szegélynek folytatásaként, terül a veteményes kert. A kerítés köröskörül finom fajta őszi barackcsemetekkel van behálózva, melyek itt kitünően tenyésznek, míg a magyar kajszinbarackcsele- nevéss s nem terem oly zamatos gyümölcsöt, mint hazájában.

A telek balszegletében van egy kisebb melléképület, két ablakkal az országútra s négygyel a kertre. Ennek az emeletén lakik Ihsász ezredes, míg a földszintet Francesco, a kertész foglalja el. E kisebb épület mellett van egy rácsos ajtó, melyen át, a főkapun kívül, a Kossuth kertjébe juthatni.

A teleknek Turin felőli oldala rétre néz, míg az ellenkező oldalon egy más ház van s a mellett egy koresma. Átellenben is van egy villa. Mindazonáltal a csak néhány házból álló telepről azt lehet mondani, hogy magányosan fekszik, s ott a hol a tömeges rabló-járatok nem ritkák, alig is van teljes biztonságban. Igaz, hogy van a háznak egy hűséges őre, a természetes fejtő szőrű szelindek, mely első képünkön is látható. Brunnak hitták azelőtt, de Kossuth csak „Jószág“-nak nevezte, s ez a név aztán rajta is ragadt. Ez jelt adna, ha a házat veszély fenyegetné, bizonyonyal. De a brigantik nem igen törődnek vele, ha már egyszer arra szánnak magokat, hogy e csendes helyen látogatást tegyenek. Hogy tehát eszközbe ne jusson erre szánni magokat, annak Ihsász, az öreg katona, úgy ejti módját, hogy ugy este felé rendszeren kisütögeti a revolvereit.

Erről aztán megtudhatják, hogy fegyver is van a háznál, a mit aztán a briganti is respektál. Ilyen a Kossuth Lajos házatája.

Kossuth és a természet.

Turintól, az egykori fővárostól, mely oly sokáig volt gyülekező és műhelye mind annak, a mi az Italia unita-ért lelkesedett s az idegen zsarnokság iránt táplált gyűlöletben találkozott, e várostól kissé éjszaknyugotra fekszik Collegno s az ehhez tartozó rész, „Baraccone“; ez az utóbbi elnevezés érteleme szerint meglehetősen talál a magyar „tanya“-val. Az olasz és a magyar tanya között természetesen igen nagy a különbség, akkora, mint a két ország éghajlata között. Az azur — igazabban ultramarin — kék égboltról melegebb sugarakat lövell a nap, erős köpületek faláról verődik vissza fénye, cserépfedelekre bocsátja hevét, déli gyümölcsöket érlel, s más virágokat is fakaszt; ez mássá teszi az olasz tanyát. De a mi a baracconesi pontot még mindenekelőtt emeli, az a kilátás a havasokra, a melyek épen kellő távolságra esnek, hogy magokra ölthessék azt a leirhatatlan és lefesthetetlen kék színt, mely kivált Olaszországban

oly pompás s oly elfelejtethetetlen mindenkinek, a ki a havasontuli tájakat járta.

És milyen félkör is az, a melyet az európai hegyóriások Collegno körül alkotnak!

Észak felé a pennini vagy wallisi hegy-láncz, avval a csücessorral, melynek nyugoti szárnyán a Mont-Blanc, a keletin a Monte-Rosa érintkezik a felhőkkel, míg a sor derekán a Szt. Bernard s a Matterhorn ágaskodnak; — e sor előtt, kissé nyugotra a szürke havasok a „paradiesom“ csücessal, a Monte la Levannával, a Mont Cenis-vel; — azután kissé délnyugatra a Cotti havasok a Pó forrását őrző Monte Visóval; — azután egészen délnyugotra a tenger melléki havasok (Alpes maritimes) sora csücessaival és szorosaival, mely egy merész kanyarlatlalt keletre fordul s vonalával a genuai tengeröblöt szegélyezi.

A hegyóriások soha sem teszik le ragyogó fehér hótakarójukat, mely oly felséges ellentétet alkot az ég és a távol kékjéhez, s mely főleg nyáron, a mikor az eperfa-berkek s azok a „baracconesi“ rózsák, a melyek Kossuth kerti lugasán virítanak, oly édes illattal töltik meg a légtér, annál az ellentétnél fogva, mely a virág és a hó közt megvan, valóban elragadó.

Minden nemzet és kor költője, festője, ki csak egyszer is látta e tájakat, „földi édennek“ vallhatná azokat —

És mégis! „Tudják-e önök mi az, a mit honvágyának hívnak?“. Fáj szívem, lelkem, fáj minden tagom . . . velem jár magányos bolyongásaimban, velem viraszt az éjnek csöndében éjfél mécesem mellett; velem kél fel, hogy mellemen üljön a napnak foglalatosságai között és megkerítse ételem szük falatját, úrmöt vegyítsen italomba . . . Igen, én tudom, mi a honvágy! . . .“

Igy irt Kossuth a „földi éden“ közepében; és ez irt annyira megfejtethetetlen, mint gyönyörű vonása az emberi kedély-életnek, hogy oly híven ragaszkodik hazája földéhez, ha az a természetből még oly szerényen van is megáldva úgy szépség, mint gazdagság dolgában; s hogy e hűséget a világ minden szépsége, kincse sem tántoríthatja el.

Ez így van; és mégis az idegen, messze szép tájaknak a közönségesen felülemelkedő szemlése legalább enyhítő írtat foglalja magában a honvágy fájdalomnak, annak a fájdalomnak, melynek a pl. Párisba vetődött kis szavójárú fiu bizonyosan áldozatul esik: mert szemlése alantjáró.

Azok a szavak, a melyekkel Kossuth a honvágyról szól, mely bepillantást engednek kedély-életébe. Azokból is kihangzik egy tétel, melyhez hasonló, vagy melynek megfelelő Kossuthnak újabb időkben írott majdnem minden levelében találunk, s ez: a tudományval, főleg a természettel való társalgás említése.

Az az ember, a ki egykoron államok sorára gyakorolt befolyást, a ki az Océánon innen és túl előszóval, tollal hirdette a legmagasabb eszméket, a ki egy óriási küzdelem szálait igazgatta, a midőn pedig ezt megtette s elesett a közvetlen akció folytatásától: egy nagy fájdalommal keblében nem roskad össze, nem esik kétségbe, kezdi kutatni a csillagok járását, a virágok fejlődését, nyílását, bennök azt az igazságot, mely egyedüli, örök, mert csalhatatlan törvényeken nyugó igazság. És ez a legszebb színben tünteti fel szellemét; de az egyetlen foglalkozás is, mely ily szellemhez méltó, s az egyedüli, mely a hánykódó léleknek némi megnyugvást szerezhet.

Ez kulcsa a Kossuth virágszeretetének, a természeti tudományokkal való folytonos foglalkozásának.

Mindnyájan, a kik nála megfordultak, ma-

gasztalják kertjét, csodálják gyűjteményeit; de kevesen tudják, mit érnek Kossuthnak e dolgok és miért érnek oly sokat.

A ki levelei közül azokat ismeri, a melyek nem jutottak nyilvánosságra, főleg azokat, a melyeket nagynéha szakemberekhez intézett, azt e levelek tartalma bámulatra ragadja; mert ép oly könnyűséggel, mint alaposítással értekezik bennök oly dolgokról is, a melyekkel vajmi kevés ember foglalkozik; s a mi a legesodásabb: mindig egy általános tételhez jut, mely minden szavával bizonyítja, hogy az elfogulatlan szemlélődés és tárgyilagos bírálat eredménye. Ilyen levelekből azt is láthatni, hogy Kossuthnál senki sem látja jobban a természeti tudományok fontosságát, intőző hatalmát a társadalom fejlődésére, haladására. És a mikor ezekbe bemélyed, megtalálja azt a megnyugvást is, melyet egy még kiadatlan levelében e szavakkal fejezett ki: „Nekem csak azok nem vidortalan óráim, melyekben a természettel foglalkozom. E foglalkozás úgy hat reám, mint a Nepentes fölől regélik. Pillanatra elfelejteti velem mindazt, a mi bánt . . .“

Közímelődési mozgalmaink közül egynek sem örvend jobban, mint annak a lendületnek, a melyet a természeti tudományok terén tapasztalhatni; mert világosan látja, hogy az e téren való szilárd állásfoglalás oly hatalom, mely minden földi hatalom felett áll; mely békés uton, de ellenállhatatlan fegyverrel aratja a tartós győzelmeket, s minden ily győzelemmel szabadabbá teszi az emberiséget.

Ugy látszik, hogy főképen a havasi flóra iránt viseltetik előszeretettel, s hogy az alagutjáról híres Mont-Cenis hegyecsoport az, a melyet nagy kedvteliséssel járt be, heteket töltött ott. Ez közel is esik lakhelyéhez s Susa felől könnyen érhető el.

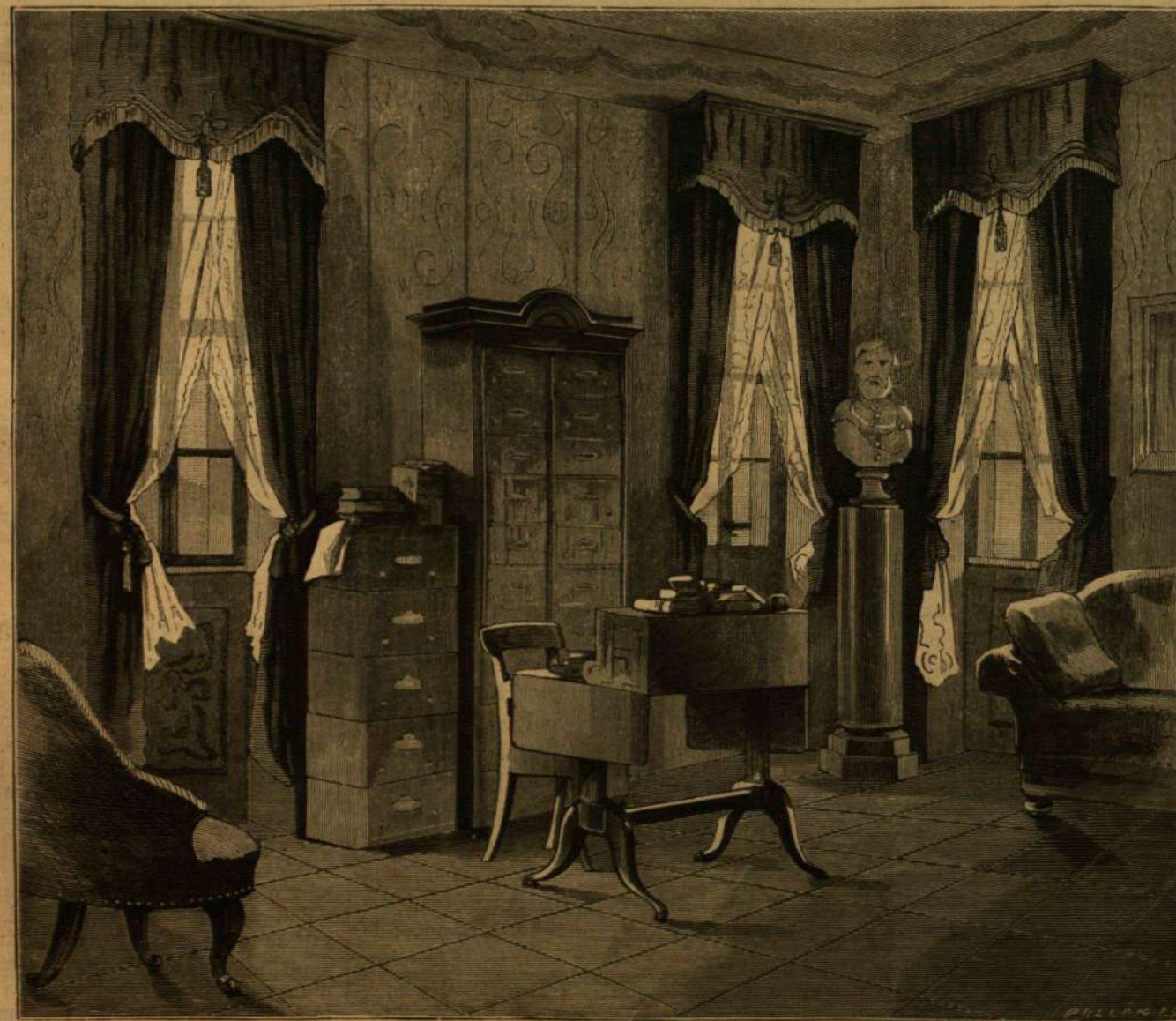
Azt az ingert, vonzó erőt, a melyet a természettel való foglalkozás a gondolkozó főre gyakorol, azt csak az érti, a ki szintén bejár abba a csillagos boltozatu templomba. Sokan azt hiszik, hogy a csend, a magány oly vonzó, és ebben van valami; de még más is van, a mit Kossuth nem csak érez, hanem már ki is fejezett. A természeti tárgyak ismerete ugyanis leveszi a magányról azt a ridegséget, a melyet a közönséges értelem hozzátartozónak gondol vagy képzel. A kutató szem a tárgyakban, lényekben ismerősöket lát, érdeklődik állapotuk iránt, követi a fejlődést, az elváltozást, átalakulást: kapcsolatba teszi az okokkal, a melyekre a viszonyokból következtet; mind ez oly dolog, mely a szellem egész erejét kiszóltítja s épen azért valódi élvezetet is nyújt. És ez az élvezet oly helyzetben, a minőben Kossuth van, oly lelkiállapotban, a minő az övé, megbeesülhetetlen kincs.

A diszkard átadása Abdul Kerimnek.

Január tizenharmadika, konstantinápolyi időzünk második napja, híves, borongós téli nap volt. A Bosporuson, a Márvány-tenger szürke síkján, az ázsiai láthatáron szétfolyó, hamuszín kód lebegett, s a périai magaslatról, a párafátylon át, csak mint bizonytalan körvonalu kép látszott Stambul, régi házaival, számtalan minaretjével s az Aja Sophia, az Ahmedijeh s a Solimanijeh óriási kupoláival. Délfelé esőre vált az idő, s a Galata szeráj udvarának makadamján patakokban folyt a víz, midőn a számunkra fontartott nyolek díszes fogatba szálltunk, hogy a szerakszierátusba menjünk, a szerdár ekremnek a magyar diszkardot átnyújtani. Még oly ügyesen hajtván is, mint a mi „arabdzsi“-ink hajtottak, beletelt jó másfél órába, míg a grand rue de Périn, Galatán, az Araszszar hidján és Stambul ódon utcáin át a szerasz-

COLLEGNO (AL BARACCONE). — KOSSUTH HÁZA.

COLLEGNO (AL BARACCONE). — KOSSUTH DOLGOZÓ-SZOBÁJA.

kier-palotához értünk. A mint kocsijaink az impozáns kapun berobogtak, a diszorség fegyverrel tisztelgett, s a roppant közönség, mely a palota udvarát és lépcsőházát ellepte, dörgő „jasaszin madzsarlar“ kiáltásokkal üdvözölt bennünket. A vestibuleben szintén fegyverbe lépett az őrség s a lépcsőn, melyen a küldöttség felhaladt, tisztek képeztek mindkét oldalon sort. Az előcsarnokban óriási katonai zenekar játszott török nemzeti darabokat.

A nagy diszterem, melyben a szerdár ekrem bennünket fogadott, keleti fényű. Óriás ablakai a térre nyílnak, s befehérlik rajtok a szeraszkiek-torony hőszin márványa. Falait piros kárpit fűdi, arany virágokkal, arabeszkekkel átszőve, az ajtó mellett pedig áll két roppant mahagoni szekrény, melynek karmán bársonyán régi fegyverek csilognak. A térmet alacsony selyemkereketek veszik körül; a persa szőnyegen, a közepén, roppant bronz urnában álóé-forgácstól illatos parázs hamvadozott: a törökök kandallója.

Abdul Kerim pasa, a szerdár ekrem, a terem jobb oldalán állt, (mint szokása) egy kis asztalhoz támaszkodva. Erőtlen, impozáns alak, melyen nem látszik meg a közel nyolcz évtized sulya. Olajbarna arczát galambösz szakál köríti, bajusza és szemöldöke (melynek bozontos volta emlékeztet az „őreg ur“-éra) azonban még szénfekete. Szeme, melyről meglátszik, hogy villámokat is tud szórni, szeretettel, örömmel tekintett ránk, arca azonban komoly maradt. Sem ekkor, sem más alkalommal nem láttam mosolyt rajta. Mi tizenhároman tág félkört képeztünk a szerdár ekrem előtt. A háttérben s Abdul Kerim mellett mintegy háromszáz legmagasabb rangú katona és államhivatalnok állt. Midőn mindnyájan begyűltek a terembe, Szücs Gyula,

kisértette Milassin Károly budapesti küldött által, ki a diszkardot az Izsóné asszony művészi vánkösön tartotta, kilépett a sorból, s egy hévvel, lelkesen elmondott magyar beszéd után a kardot Abdul Kerimnek, a djunisi győzőnek átadta.

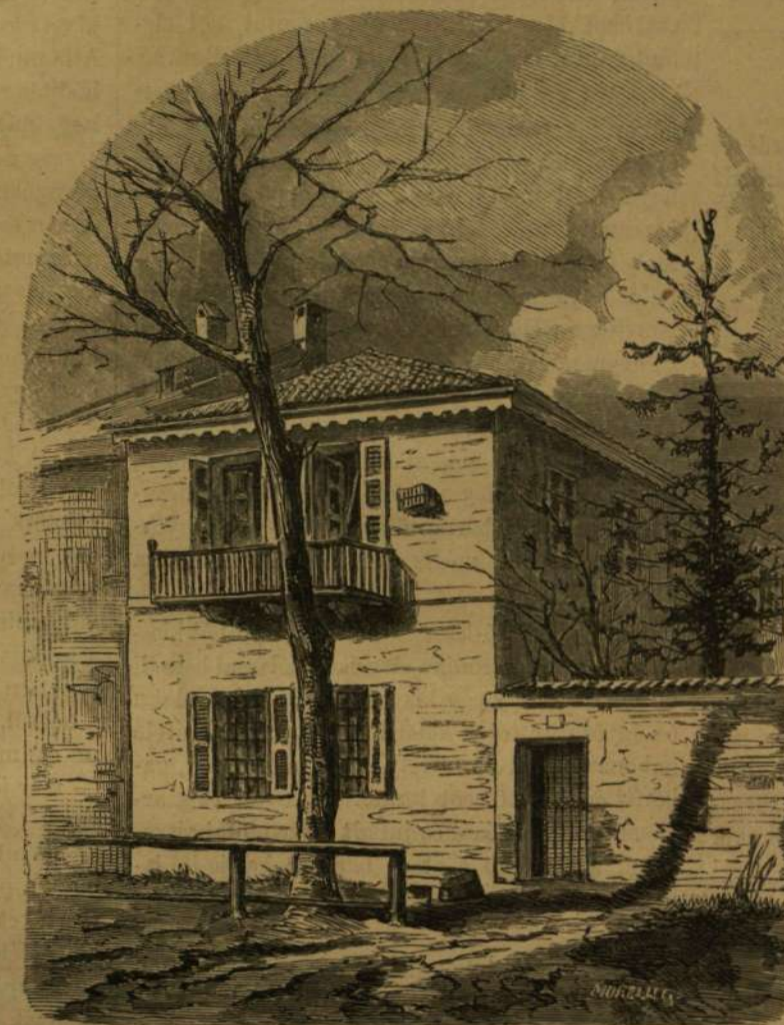
Hangtalan csend, mély meghatottság ural-

kodott a teremben; csak az oldalt álló fényes, arany török óra ütött harangján érzéketlenül egymásután tizet.* S midőn Abdul Kerim izmos, barna kezeivel először érintette a magyar kardot, perczeig tartó „csak jász“-zás riadalma töltötte be a szeraszkiek-palota tereit s a zenekarok kürtjei, rézdobjjai, csengői hangyán zengtek bele a lelkesedés viharába.

Mikor a hangok ez orkánja elült, előlépett Száva pasa, ruméliai beglerbey, (ma már a szigetek kormányzója), mellén a Medzsidi-jeh-rend nagyszalagjával, s a szerdár ekrem nevében, egy papírlapról egy francia beszédet olvasott fölgönyörűen volt írva, s az ékes-szólas minden erejével, hatásával előadva e beszéd. Utána ismét megdördült az ezrek kiáltása lenn a téren s a palotában: „Jaszaszin madzsarlar!“ A beszéd fölolvastása alatt Abdul Kerim pasa, Skender bey főszárnysegéde (a magyar Plitsch ezredes) segélyével fölévezte a diszkardot, mire mind mi, mind a teremben levő összes notabilitások, hosszú sorban elhaladva, háromszor üdvözöltük a djunisi győzöt, szerencsét, diadalt kívánva új fegyverének. Megható és nagyszerű jelenet volt ez. A jelen-volt pasák mind megcsókolták a szerdár ekrem egyszerű tábornoki kabátja szegélyét.

A tisztelgés után a szedirekre ültünk s egy sereg szolgáló apró asztalokon fekete kávé, cigarettákat hozott számunkra. Kiszörpentve a tojásbényű csészét s elszíva a papírszivarkát, elbucszunk a szerdár ekremtől. Mindnyájunkkal kezét szoritott s érintette ajkát, homlokát. — Ugyanekkor a szeraszkiek-palotában levő Redif pasa hadügy-miniszternél is tisztelgettünk. A Galata szerájba hazatértünkkor

* A mi időszámításunk szerint dél után három óra.

COLLEGNO (AL BARACCONE). — IHÁSZ LAKÁSA.

A DISZKARD ÁTADÁSA ABDUL KERIMNEK.

kisütött a felhők közül a nap, s verőfényben usztak a dzsámik, a minaretek, a márványpaloták. Az Aranyuszarv vize zöld, nyugodt volt s a távolban a Márvány-tenger fehér tükre csillogott. Még mintha a természet is azt akarta volna, hogy január tizenharmadika a tizenhárom magyar ifjú életének legszebb napja legyen.

Tóth Béla.

Mi a polgárosultság?

Egy iskolás gyerektől egyszer azt kérdezte tanítója: Mi a polgárosodás? Hogy határozna meg a polgárosultság fogalmát? A gyermek, ijedében-e, vagy öntudatosan s készakarva csupán e szót adta feleletül: Munka. És az egyszerű iskolás gyerek sokkal közelebb járt az igazsághoz, mint maga sejtette volna; mert a polgárosultság csakugyan nem egyéb, mint a takarékpénztárak bizonyos neme, a melyben hosszas küzdelmek és nehezen kivívott győzelmek eredményei vannak fölhalmozva — oly győzelmeké melyeket részint a természeti erők, részint a legvastagabb tudatlanság, részint a magukat jól megfészkelte előítéletek s végre az emberiség babonái fölött vívott ki az elöretörékvés szelme.

Mostani polgárosultságunkat és műveltségünket, mely maga sem egyéb, mint egy állomás az előhaladás nagy országútján, csakis a rég végzett munkák és kiállott fáradsalmak fölhalmozott gyümölcsei tehetők lehetségessé. Dicséret és dicsőség tehát ama régi uttoroknak, kik a napi fáradsalmak súlyát s az idők viszontagságait éretünk viselték, s kik gyarló eszközökkel, hiányos ismeretekkel és lelkesítő nagy mult nélkül megvetették alapját ama folytonosan növekvő gyárépületnek, a melynek legfelsőbb emelete még csak ezután fog fényesen ragyogva kiépülni. Mi, többé-kevésbé, azok fáradozásainak, erőfeszítésének és sikereinek élvezőik hasznait, a kik, hozzánk képest, csak a sötétben tapogatóztak.

Hányan hiszik, hogy ma már meg sem élhetnénk az üveg nélkül — ama kemény, tiszta és átlátszó tárgy nélkül, melyből iszunk s melyen át ablakainkból kinézünk; melyben borunkat, befőtjeinket és orvosszereinket tartjuk; és a melynek segítségével vizsgáljuk a csillagos égboltozatot, s a legyet és pókot akkora torzborz szörnyetegeknek látjuk. Egy olyan társaság, mely az üveget nélkülözni kénytelen, és a mely szaruból vagy cserépedényből szűrszölgéti italát s olajos papírból készült ablaktáblákon át nyer halvány világot ebédlőjébe, a melynek nincsenek palackjai, poharai és lombikjai — minő idegenszerűnek tünnek tel most előttünk! Pedig az üveg föltalálása, melynek jól ismert története különben is a legrégebbi őskorba vezet vissza bennünket, csupán egy láncszem az értékes találmányok ama végtelen sorozatában, melyek polgárosultságunkat azzá tették, a mi jelenleg.

Az uralkodásnak bizonyos mértéke nélkül a körülünk létező tehetetlen anyag fölött, és a nélkül, hogy határozott felsőbbeséget ne vívtunk légyen ki a vadállatok fölött, melyek egyelőre nem igen voltak hajlandók az embernek ama felsőbbeséget elismerni, úgy a szellemi, mint az erkölcsi javulás számára igen kevés tér maradt fenn. Ama kevés, a mit a kőkorszak embereiről tudunk, nem nagyon hízogó vagy irigylendő színben tünteti elénkbe a barlanglakókat. Erkölcsük a legdurvábbak, szokásaik állatiasak s öltönyeik szerfölött piszkosak lehettek. Ügyes és vakmerő vadászoknak kellett lenniök, a hogy ezt az állatok leölt vadak fennmaradt csontjából méltán következtethetjük, minthogy azok közt

a medve, barlangi oroszlán, farkas, sőt még a mammoth csontjai sem ritkák, továbbá szarvas-, jávor-, kőszáli zerge, bölény-, vad ló- és vadjuh csontok is gyakran fordulnak elő. De még több dicséretet érdemelnek abbeli ügyességökért, melylyel baltákat, tüket, kalapácsokat, nyíl- és dárdahegyet, furó és metsző szerszámokat tudtak előállítani éles kovadarabokból, és e gyarló kézi eszközökkel a fát, márványt, csontot, sőt elefántcsontot is fel tudták dolgozni céljaikra.

A legrégebbi ércművesek az ugynevezett kőkorszak vége felé, természetesen csak oly érczeket dolgoztak föl, melyek könnyen a kezök ügyébe estek. És itt az a meglepő, hogy egy összetett ércz, a cizin és réz vegyülete, a bronz, mely könnyű szerrel nyújtható, könnyen olvasható és munkálható, századokkal előbb volt ismeretes világszerte, mint a hogy az egyszerű és egynemű érczek használata elterjedt volna. Ámde a vasat, melyben a szükséges szilárdság és keménység leginkább megvan, ha vegyítetlenül használják, sokkal nehezebb földolgozni, holott ellenkezőleg a bronz kevesebb fáradsággal idomítható bármint alakuvá, s noha gyorsabban elkopik, mégis keményebb magánál a vasnál is.

A svájci tó-lakások maradványaiból kiolvasott érdekes krónika elég ékesszólással beszéli el nekünk, hogy egy kis termetű, esetlen alakú és ügyes ujjú törzs keletről, ellátva mindenféle gabonafélékkel és hüvelyes veteményekkel, gabonát és gyümölcsöt termelve s lovait és szarvasmarháit, kecskéit és juhait maga előtt hajtva, s már a házörző ebet és baromfiakat is jól ismerve, hogyan helyettesíti a kőkorszak kiveszett lakóit.

Már a tavi lakók második nemzedéke jóval meghaladta elődeit egy a béke, mint a háboru mestérségeiben. Aranyból és ezüsből készült nyaklánczaik és karpereceik előnyös ellentétet képeztek a kőkorszak csont karékeivel és elefántcsont gyűrűivel. Az első települők durva tengődéséhez képest ők már kényelmes, jobb és finomabb életet folytattak és a régészek az érzélgő sajnálkozás bizonyos nemével adják tudunkra, hogy ez aránylag művelt népet valami durva betörő csorda ızte ki helyéből, melynek aczél kardjaival és vas dárdaheggyével szemben az ő bronz fegyverei oly gyarló védelmet nyújtottak, mint régebben a jégkorszak embereinek kovakései. A vaskorszak beállott, s úgy látszik, hogy valamennyi ércz között Tubal Cain műhelyében készült vas tudta elnyerni és megtartani az elsőséget. Tubal Caint tartják a legrégebbi, de már a történelmi korszakra eső népek a vas föltalálójának.

Roppant őr tátong amaz elvitázhatatlanul igaz beszédű évkönyvek között, melyek a svájci tavak iszapja és vize alatt, vagy Közép- és Nyugat-Európa mészkőbarlangjaiban megíratlanul heverték, és az egymástól szerfölött különböző szóhagyományok nagy tömege közt, melyet mi a legrégebbi hajdankor történetének tartunk és nevezünk. Azonban mielőtt a történelmi korszak megkezdődött volna, sok hasznos fölfedezést tettek; különböző fajú állatok ismerték el az embert uroknak; számtalan sok anyag és természeti erő kényszerített arra, hogy az embernek szolgáljon. Azonban gyors és általános előhaladásról mindaddig szó sem lehetett, míg a törzrendszer önző elszigeteltsége arra kényszerítette az embert, hogy ellenséges indulattal viseltessék mindazon idegenek iránt, kik vele rokonsági vagy baráti összeköttetésben nem állottak. A római korszakot megelőzőtt nagy birodalmak korai polgárosultságának egyik főtítka éppen abban keresendő, hogy Szemiramis és a pharaók alatt a törzs és család kevesebbet,

a nemzet maga pedig többet számított, a birodalom határain túl élő barbarok, műveletlen csordáinak.

A polgárosultság, a szó legteljesebb, azaz egy erkölcsi mint anyagi értelmében türelmet és rokonszenvet jelent azok irányában, kik határain kívül esnek, ámbar e türelmet és rokonszenv példáit csaknem hiába keressük a régi klasszikus történetirők műveinek lapjain. Athennek volt dicsősége, hogy midőn a persa hódítás romboló árjának gátat vetett, jól tudta, hogy nagyban és egészen véve az egész Görögország szabadságát mentette meg, miről a többi görögöknek talán sejtelmök sem volt. Azonban Athen sem sokat törődött a Hellas vagy hellén gyarmatok határain túl eső világgal és szerfölött zavartalan közönnyel hallotta volna, hogy Xerxes például a gallokat legyőzte, s a nagy király ama távol eső britt szigeteken is meghordozta győzelmes lobogóit, a honnan Phoenicia kereskedői az olmot kapták.

A kereskedés, közvetve a leghatalmasabb civilizáló tényezőnek bizonyult be. A teljes értelmi tespedés csak oly államokban állhat elő, melyek, mint régebben Japán és Paraguay, szigoruan elszigetelték magukat a külvilággal való minden érintkezéstől. Egyetlen karaván sem küzdheti keresztül magát a sivatagon, s egyetlen hajó sem futhat be valamely kikötőbe a nélkül, hogy valami újat ne vigyen magával, mi ott marad, hogy az ott lakó népesség elméjét — már jó avagy rossz irányban, egyelőre mint egy — foglalkoztassa és föllevenítse.

Voltak törvényhozók, kik azon igyekeztek, hogy a polgárosultságra nézve bizonyos szigoru mértéket állapíthassanak meg s az emberiséget, bölcsőjétől kezdve sirjáig, hogy úgy mondjuk, egy kaptafára huzhassák, Lykurgus az egész Spártát katonai laktanyává alakította át. Az Inkák Peru szorgalmát és munkás népét megmentették minden gondtól és egyéni vágyaktól. India hindu hódítói a társadalmat elkülönített kasztokká (osztályokká) tömörítették, mondhatók kövesítették, megtévén az embereket számlált papoknak, örökös eszismadiáknak, praedestinált szabóknak s más mindenféle foglalkozásu iparosoknak és szolgálknak, mely állapot öröklés útján firól fira szállott s a kiszabott működési vagy társadalmi körből kilépni nem volt szabad. Ámde az emberi természet már hajlamánál fogva olyan, hogy nem sokat törődik a pedáns tudósok és tudákosok által részére kiokoskodott, lenyüggöz korlátokkal. Athéne, Thebae és Macedonia népei egymás után verték le Spárta jól fegyverezett s katonailag nevelt lakóit. Peru kártyavárként omlott össze a spanyol hódítók előtt. Indiában szintén hamar megváltozott a dolgok rendje.

(Vége követik.)

Adriai képek.

Irta Herman Ottó.

(Folytatás).

Obrovazzóban.

Az a víz, mely szállásom ajtaja előtt dagadozott, a Zermagna folyó volt, mely Obrovazzo mellett szakad a tengerbe; itt a városban már sós és lézengő, csak a midőn a tenger apad, indul a folyó vize is a tenger felé, úgy hogy folyása látható; tengerdagadásakor a folyó vize megáll, azután a betödulő tenger áradásra készíti, mely áradás laposabb helyen meglehetősen terjedelmű kiöntéseket képez.

Elindultam egy hid felé.

A szürke, ronda és szennyes házak építési modora olaszos volt, s hogy az olasz elem itt is megvetette lábát, arról tanuskodott a

korcsma, a mely mellett elhaladtam, mert ezime, mely egy zászlószérien alkalmazott pléhtáblára iratott, „Osteria al agnello“ volt.

Benézetem én abba az agnello-bárányba is s megismerkedtem az első valóságos dalmát korcsmával, melynek állandó ismertetője a végzetlen szurtosság és piszok. Minthogy a főző kályhásakból eredő füst és gőz keresheti magának a kijáratot, ez pedig a füst, gőz és vendég számára csak egy, t. i. az ajtó, hát bizony a helyiség fala, s minden, a mi rajta van, füstös is, kormos is. Egy otromba fogasfélén függ a borkészlet, s ez a „felakgatott bor“ azután mindenképen dalmát sajtáságosság, sűrű folyadék, mely szín szerint közelébb áll a feketéhez mint a vöröshez, nyulós és hamis, és nem ismeri a hordót, mert az bizony sajtáságos módon kikészített juhbőr tömlőben függ azon a fogason.

Ezek a tömlők úgy készülnek, hogy az állat bőrének csak egy kis helyen hasítják fel, úgy hogy éppen kiférjen a test, azután kikészítik a bőrt, lekötik a nyakát, a négy lábát s készen van a hordó.

Az Osteria ajtaja előtt egy háztetőszéri nyereggel megrakott öszvér állodogált s pihentette hol az egyik, hol a másik lábát; a nyergen üres szenes zsákok szennyeskedtek; az állat gazdjára feleségestül benn ült, pihenőt tartott s az eladott szén árát nagy komolyan beiszogatta.

A pár tipikus volt: telivér morlák. A nő egy középső, nagy lábú teremtes, szőnyegszerű, keresztbe csikos, rojtos kötővel, boeskorban, máskülönbén csak egy szennyes ingben. Nyakán mindenféle színű üvegyöngy, s minthogy vagy harmincz sor lehetett, elfedte a mellet is, épen a kötésig. A gyöngyörökon közben-közben pénzék, amulették, kereszték függtek. A zsirtól fénylő haj két varcosba fonva, keretét képezte a csunya areznak, melynek durva vonásai s kiálló pofacsontjai szláv vért hirdettek. A morlák szalás, barna, szép arcú férfi volt, hatalmas bajuszszal, piszkos turbánnal, zsákbőségű kék nadrágban s boeskorban. Derekat egy hosszú vég durva, vörös posztó övezte s az így támadt övből fenyegetőzött a handzsár, egy tokba dugott hosszú kés és két hosszú kovás pisztoly. Az igazi morlák ettől a fegyverzettől csak a fekvőhelyén — ágya nem igen van — válik meg, de akkor is kezeügyébe rakja.

A mikor azután a gazda kiürítette kancsóját, mialatt a felesége szerényen ott állott s a kötésbe dugott rokkáról kecskeszört fonogatott — felszedőzködtek s láthatam az első dalmát genreképet.

A „ljubi“ (kedves, férfi) felült az öszvérré, hosszú csibukból sűrű fellegeket bocsátgatott; a „ljuba“ (kedves, nő) egy nagy kosarat tett a fejére, egy kis tarisznyát akasztott a vállára, melyben a „ljubi“ ur feles csibukjai voltak elrakva, azután az öszvér orra elébe állott, elindult s az állat követte; az így megrakott s egyszersmind megalazott nő egyszere öszvért vezetett, kosarat vitt, fonott s ügyelt, vajon nem kíván-e a „ljubi“ ott az öszvér hátán egy friss csibukot?

Addig mentem, mig ismét a sziklavilág meredezett felém; ott egy nagy köre kapaszkodtam, néztem nyugot felé, hol a tenger egy keskeny öblöt vájt magának ebbe a hitvány, kopár tájba.

Azalatt a „ljubi“-k lekanyarodtak a pompás, csinált utról, s bementek a sziklák közé, haladtak ott oly uton, a melyet csak a dalmát ismer utnak s csak az öszvér járhat meg — no meg az a dalmát asszony, a ki már most még arra is ügyelhetett, hogy meg ne botoljék. Ezek azután messze mennek, mig elérik azokat a fensikokat, magaslatoakat, a hol valami hit-

vány füvek tenyésznek, a melyeken a juhok és kecskék élőködnek.

De ez egyszer nem vártam be a csillagokat; fáradt voltam istenigazában.

Más napon ismét korán indultunk a sziklatengerbe.

A padrone, ki saját széles ágyát bocsátotta volt rendelkezéseimre mindenestül, a mi rajta volt és repedéseiben ált, avval vigasztalt, hogy Obrovazzo és Szmilich között jó pihenőt találunk a Carin kolostorbeli barátoknál; hogy ott megközelítjük a tengert, s azontul hamar kitérünk a sziklák közül, sőt majd zoldet is látunk. Nem is hazudott.

Az ut akár csak faragva lett volna, oly pompás volt; kanyargásai is úgy vezettek, hogy el-eltünedezett, s ez, meg a folyton nagyobbodó és zárkózó sziklák egy kis változatosságot is kölcsönöztek a vonalnak, a melyen tovahaladtunk.

Az itallal is óvatosan bántunk és megtörtént, hogy az első, rövid pihenőn, melyet m ég a szürkületben tartottunk, senki sem ivott, sőt hogy bádog kulacsaink még jóformán tele voltak, a mikor a Carini zárdának misét jelző harangszava a kopár sziklák között tévedezve, egy fordulón ránk talált.

Csakhamar meg is pillantottuk az ódon épületet, a mint sziklák között akár elfelejtve ott állott s uralkodott egy kicsiny tengeröblöcske felett, mely mintegy belopódzott e magányig.

(Folyt. köv.)

SERVADAC HECTOR

KALANDOS VÁNDORLÁSA A NAPREDSZEREN ÁT.

VERNE GYULÁTÓL.

HARMADIK FEJEZET.

Váratlan roppadás.

A tengerparti kunyhó, melyben Servadac Hector állomásozott, egyszereim gerendákból volt összerve, és szuppal volt födve. Valamivel különb lakás, mint a beduinok sátrai, de sokkal alatta áll a cseréppel fedett köháznak.

Egyetlen szobából állván, nem is lett volna elegendő a táborkari tisztnak és legényének; de szerencsére egy régi fészter is volt közelében, a hova a lovakat be lehetett kötni, s mellettök Ben-Zouf, a kapitány legénye is elhálhatott. E fészter köllabakon ayugvék, talán postaállomás istálló volt valaha, utóbb egy mérnökkari csapat vette birtokába, s egyik sarkában most is ott állt egy sereg ásó, kapa, csákány s más földvágó szerszám.

Kényelen biz itt, mint már mondtuk is, mennél kevesebb volt; de végre is csak ideiglenes szállás volt és sem a kapitány, sem a legénye nem voltak kényesek, sem a szállást, sem az élelmezést illetőleg.

— Egy kevés philosophiával és jó gyomorral, — szerette mondogatni Servadac Hector — mindenütt jól találja magát az ember.

Már pedig a philosophiával ugy volt Servadac-unk, mint a gascogne-iak az apró pénzzel, soha sem foggyott ki belőle; a mi pedig a gyomot illeti, olyan gyomra volt, hogy akár az egész Garonne átment volna rajta, sem birta volna elrontani. Ben-Zouf meg, ha a lélek-vándorlás nem mese, bizonyosan strucc madár volt előbb, melynek gyomra — mint tudva van — a vaspatkót is megmészti.

Egyébiránt tudni kell, hogy a tengerparti kunyhó lakói egy egész hónapra el voltak látva élelemmel, hogy lakásuk közelében elég iható friss víz-csorgó volt, hogy a fészter vagy istálló padlása meg volt rakva szénával a lovak számára, s azonfelül a Jenez és Mostaganem közötti lapos föl termékeny volt, hogy ritkította pártját

kóvér füvének. Vad is akadt benne bőven s a táborkari tisztnak, ha dolgát végezte, maradt ideje még vadászgatni is.

Servadac Hector ez nap (az év utolsó napja volt, a mint emlékezhetünk) farkas étvágygyal tért vissza a gyors lovaglásból, s Ben-Zouf derék konyhamester volt, a ki izletesen tudott főzni katonásan megszóta és borsolta az ételt s nem sok teketóriát csinált.

Ebéd után, mig legénye a maradékot rakta el saját „gyomor-szekrényébe“ — a mint tréfásan mondani szokta, — Servadac kiment a szabad levegőre, egyet sétálni, hatalmas bodor fűtöket ergetve szivaróbal. Alkonyodni kezdett már. A nap eltűnt a láthatár mögött, melynek egyenes vonala fölött nehéz fellegek sátoroztak. Egyre homályosabb lett az ég; de azon mértékben kezdett különös színbe öltözni, a mi a légtünemények bármely figyelmes vizsgálóját méltán meglepette volna. Ámbar oly setét volt már, hogy a szem egy fél kilométernyi távolon tul nem igen hatolhatott, az ég észak-táján pirosas fény kezdete besugárzani a föld színéig ereszkedett ködfelhők felső szegélyzetét. Fény-csíkok, melyek egy központból indultak volna ki, nem valának láthatók, csak egyenlő halvány pirosság terjedezett az ég ama táján el. A tüneményt annál fogva nem is lehetett északi fénynek nézni, a mi különben ily délen eső vidéken nem is szokott mutatkozni. Bármily gyakorlott meteorolognak is gondot adott volna, meghatározni: mi lehet tulajdonkép az a fényesség, mely az év ez utolsó éjszakáján világított?

Servadac kapitány azonban nem is volt meteorolog; mióta az iskolából kilépett, aligha nyitott ki egyetlen „légtüneménytant“ is, különben sem érzett, épen az este, kedvet magában, nagyobb figyelmet áldozni az égi tüneteknek. Csak lebzelt és szivarozott. Gondolt-e a honnapi találkozásra, melyben Timaseff gróffal, fegyveres kézzel kellend szemben állania? Nem tudjuk; de ha igen, az nem volt haraggal és bosszual, ellenfele s vetélytársa ellen. Vetélytársak voltak, de azért nem gyűlölték egymást; mindössze egy oly helyzetet akartak megoldani, a melyben két férfi épen egygyel több, mint a mennyi kellene. Servadac Hector igen lovasias embernek tartotta Timaseff gróffot, s a gróf ép oly kevéssé tagadhatta meg komoly becsülését a kapitánytól.

Esti nyolcz órakor Servadac ismét visszavért kunyhója egyetlen szobájába, melyben ágya, dolgozó asztala, ruhaszekrényei s szükséges műszerei jól elfértek, ha nem is volt valami szerfelett tágas helyiség. Legénye még ott volt, — mert rendszeren be szokta várni, mig urának a vetkezésnél segít, vagy mig ez engedelmet ad neki az eltávozásra.

Servadac nem levén még álmos, asztalához ült, melyen mérnöki munkájához szükséges eszközei s szolgálati jegyzetei voltak. Gépiesen vette irónját, mely egyik végén vöröset, a másikon kéket fogott, s hol egyikkel, hol másikkal, hosszabb és rövidebb sorokat kezdett írni egy tiszta papírlapra. A sorok, mint a zebra csikjai, sarkán futottak végig a papíron, de egyáltalában nem hasonlítottak valami matematikai vagy topográfiai feladat megoldásához.

Ben-Zouf, kit gazdjára nem szólított fel a távozásra, egy sarokban guggolva ült valami lánán, s nem csekély meglepetéssel kísérte ura mozdulatait, a ki — miután irt — egyszere felugrott s élénk tagletekkel kezdette szavalni, a mit az imént irt.

Mert ám nem is a táborkari tiszt, hanem a szerelmes költő dolgozott most Servadac Hectorban; a lovaglás közben megkezdett verset próbálta tökéletességre vinni, ha elsült volna valahogy. Rávetette fejét, hogy még

csinálja azt a rondeaut, ahhoz a szép asszonyhoz, a kiért holnap megöletni is hagyná magát, a kinek pedig ennyi önfeláldozásról még talán sejtelmé sem volt. A muzsa azonban szintoly kevéssé akart tudni hősnékről, mint a szép özvegy, s ugyancsak kéréte magát, mielőtt valami jelét adná, hogy meghallgatja.

Servadac, hogy jobban sikerüljön neki a dal, nem csak színes rajzját vette kezébe (mintha az valamit adhatna a rimék változatosságához és a színezet élnétségéhez) — hanem még mérnöki körzőjét is (persze csak szórakozásból) bal kezébe fogta, mintha azzal akarná egyelőre mérni a sorokat, s szoros regulába szorítani az ellenszegülő verslábakat. Hiába! a vers nem akart folyni.

— Az ördögbe is! — kiálta fel bosszusan — miért is választottam a rondeau-alakot, melyben egy rimet kell mindig újra visszatérni, mint a szokott katonákat visszahozzák mindannyiszor ismét! Más formával könnyebben boldogultam volna.

Ben-Zouf csak nézte és dörmögött magában.

— Ugyan! mit mormoghat uram? Egy szót sem értek belőle. Talán csak nem csinál verseket? Lelkemre mondom, aligha nem!

Vége megtalálta Servadac a keresett eret s egy kék és egy vörös sor futott végig a papíron, rimelve a két előbbire.

De abban a perczen, midőn már az utolsó szót írta le belőle (s azt már be sem végezhette) egyszerre borzasztó lökést érzett — s ő is, Ben-Zouf is, arccal vágódott a szoba-padlatra.

Mi történhetett?

Mi okozta, hogy épen e perczen, a tenger láthatára oly csodálatos és oly rögtönösen kimozdult helyéből, hogy a leggyakorlottabb tengerész szemé sem bírta volna fölismerni azt a körvonalat, melyben a tenger színe s a rá lehajló ég találkozik —?

Miért csapódott a tenger egész tömege egyszerre oly magasságba fel, a minőt azelőtt soha sem láttak, s a mit a tudósok eleve lehetetlennek állítottak volna?

Miért ropogott és csikorgott a föld, mint ha derékon akarna ketté hasadni, vagy mintha tengelye, kibillenve eddigi állásából, feltűnően akarna változtatni irányát?

S honnan e rettenetes dörög, mely az eget egyik sarkától a másikig megrázkódtatta? és egyidejűleg vele az a roppant fény, mely villámként száguldotta át, kelettől nyugotig?

S miért, hogy a Földközi-tenger medre egy pillanatra kiürülni látszott, hogy a következő perczen újra megteljen a belé visszazuduló vizektől?

Miért látszott a hold tányérra egyszerre roppantul megnőni, mintha néhány másodperc alatt, ötven ezer mérföldnyire öt ezer mérföldnyi közelbe jött volna a földhöz.

S végre: micsoda a új spheroid, lángoló és lobogó meteor, eddig ismeretlen a csillagászok előtt, jelent meg egyszerre az égen, hogy a következő pillanatban megint eltűnjék a fellegek sűrű kárpitjai mögött?

Mi csodálatos tümemény idézte elő e rettenetes rázkódást, mely eget, földet, tengert s az egész világegyetemet összedönteni látszik?

Ki tudná megmondani? S marad-e utána csak egy halandó is a földön, életben, hogy föltegye, vagy megfejtse a kérdéseket?

(Folyt. követe.)

Egyveleg.

A villámhárító a régi korban. Ha hihetünk Herodotusnak, a „történetírás atyjának“, a régiek jól tudták, hogyan kell a villámot hegyes vasrud segítségével az égből, illetőleg a viharos felhőkből lecsalni. Herodot azt írja, hogy a thrákok az eget le tudták fegyverezni mennyeiköveitől, még pedig azáltal, hogy vasnyilvesszöket lövöldöztek a fellegek közé; és a hyperboreusok (az Ural tájékán lakó törpe néptörzs) vashegyekkel ellátott végű dárdákat dobva a levegőbe, ugyanezt az eredményt érték el. Plinius szintén említi valami készüléket, melynek segítségével Porsenna égbeli tűz általsújtott agyon egy szörnyállatot, mely az ország egy részét pusztította. Azt is említi, hogy Numa Pompilius és Tullius Hostilius római királyok szintén értéktek bizonyos titokszerű fogáshoz, mely által tüzet csaltak le az égből. Hogy mi lehetett az a titokszerű fogás, nem érdemes kutatni; abból az egyszerű eseményből, hogy Tullius az előírt ovatosságot megteni elmulasztván, őt magát ölte meg az égi szikra, eléggé kitűnik, hogy neki a Newton által később feltalált villanyfogó-féle készülékkel volt dolga.

ÉLÉNK TAGLEJTÉSEKKEL SZAVALT.

SERVADAC HECTOR VÁNDORLÁSA.

A szomüvege vagy népszerűbb nevén *pápaszem* a XIV. század elején kezdett használni; egy florencai nemesnek, Salvinus Armatusnak, ki 1317-ben halt meg, sírkövén olvasható felirat szerint ő volt a hasznos eszköz feltalálója. Ámde annak általános használatát a pisai születésű Spina Sándor hozta legelőbb divatba. Ő véletlenül egy pápaszemet látott meg egy ismeretlen egyénnél, ki azonban Spinának vagy nem tudta vagy nem akarta megmagyarázni a különös eszköz elméletét; azonban Spinának sikerült magának is egy ily szemüveget készíteni, s annak készítményét a rövidlátó emberiség javára azonnal közhírré tette.

Khina orvosok. Khina orvosai az által, hogy a beteg karját három helyen megtapintják, s így az érverés lassúságát, erősbödését vagy gyorsaságát kipuhatólják, a betegségnek okát, természetét, vesélyességét s tartamát meg tudják ítélni. A nélkül, hogy a beteg valamit szólna, biztosan kitalálják, hogy a testnek melyik része van megtámadva. Ők nemesak orvosok, hanem gyógyszerészek is, mert az általuk rendelt orvosszereket maguk is készítik el. Akkor fizetik őket, ha a beteg felgyógyult; ha pedig szereiknek mi hatása sem volt, nem kapnak semmit.

Azt a híres obeliszket, melyet Kleopatra tífjének szokás nevezni, s melyet az egyiptomi alkirály, az angoloknak ajándékozott, Angliába szállítják. Csak hogy mivel nincs akkora hajó, mely el ne sülyedjen egy ily iszonyu kődarab terhe alatt, úgy eszközlik az átszállítást, hogy az obeliszket elesomaggolják, s valóságos tengeri kigyóvá változtatják faburkolat által, s úgy vontatják el Angliába, mint egy tutajt. A Trafalgar-Squarevel szemben fogják felállítani. A szállítás költségeit a Royal-Society egy tagja, Mr. Erasmus Wilson vállalta magára egymaga. Ennek a „tű“-nek csak az elszállítása 30—40,000 font sterlingbe kerül.

Milyenek a háborúk okai. Darwin a világhírű természettudós írja a földköri utazásában a következőket: „A mivélődés terjedése a vad Új-Seeländben is megapaszottá a gyakori háborukat. Csak a déli törzsek harcolnak még most is a hajdani elkeseredéssel s erre nézve egy jellemző adomát hallottam felőlük. Egy törzsfőnök háborúra készült. A csapat puskái ki voltak tisztítva, s a szükséges municzió fölös számmal, midőn egy missionarius vetődött közzük, a ki fölvilágosította őket a véres vállalat haszontalanságáról s bebizonyította nekik, hogy semmi okuk szomszédaitak megtámadni. A főnököt meghatták a kegyes ember érvei s már-már hajlandó volt a békére, mikor egyszerre eszébe jut, hogy egy hordó lópor romlani kezd, s ha még tovább áll, teljesen hasznavehetlenné válik. Ez döntött. Ennyi lóport nem lehetett veszni hagyni s a háborút csakugyan megindították.“ — Bizony pedig azok az okok, melyekért a civilizált országok szokták megindítani háborúikat, sokszor még e vad oknál is vadabbak és kicsinyesebbek.

Homér csatajeleneteire emlékeztető esetről értesítik a „Hamb. C.-t“ Cettinjből. A török és montenegróiak közt vívott utolsó csaták egyikében a cettinje-nyegufesi zászlóalj egy 20 éves közlénye, Szpadjera Labud nevű, a Klobuk melletti utolsó ütközetben kivont yatagánnal rohant a törökökre, mitse törődve azzal, hogy társai legalább is 200 lépésre maradtak el tőle. Ezek hiába kiabáltak utána, legyen esze, térjen vissza; nem hallgatott rájuk, hanem ádáz dühvel rontott az ellenségre. Már három nizamnak hasította be a fejét, midőn egy óriási törököt látott szemben magával. Gondolkodás nélkül megrohanta ezt is, de az kiütötte a fegyvert kezéből. A montenegrói ekkor puszta kézzel vetette magát a kolosszális emberre s torokon ragadta, hogy megfojtja. Az azonban erősebb volt nála s két hatalmas markával derekon kapva a montenegróit, fölemelte, mint egy kis gyereket s magasra tartotta feje fölött. Hiába rug-kapál az, nem használ semmi erőlködése. Az óriás csendesen hátra vonult vele, mint valami zászlóval a harcvezető.

Mindez néhány pillanat műve volt s az előrontott montenegróink már nem voltak képesek vakmerő társukat megszabadítani. Labud Szpadjert Moukhtar pasa elé vitték, s kivégezték.

Száznég éves asszony. Suffolkban, Lowestoft községben, közelébb halt meg Lady Smith, a Linné-egylet egykori elnökének, sir James Smithnek özvegye. Nagyon agg volt már: száznég éves, mivel 1772 május 11-dikén született. Csáládneve Pleasance Reeve, nyolczvanegy év előtt ment férjhez s 1828-ban lett özvegyggyé. Mikor születése századik napját ünnepelte, ebédet adott a környék agg szegényeinek, ő meg aznap a királynőtől kapott egy ajándokot: „Eletünk a felföldön“ című munkájának egy példányát, melybe a királynő sajátkezűleg írta be e szavakat: „Viktoria királynő, barátnője Lady Smithnek, születése napján.“

Hajó-malmok statisztikája. Összeszámították, hogy Pestskisunmgye területén a Duna 417 hajó-malmot hord a hátán, a Tisza meg 17-et. Legtöbb malmom van Bajánál (57), azontul van Sziget-Ujfalunál 40, Vácznál 35, Sziget-Szentmiklósnál 25, Tasznál 21, Csepelnél 19 stb. A Tiszán Ó- és Új-Kécskénél 10 hajómalom van. Az összes szám 434.

Midőn Bem maroknyi hadával visszahódította Erdélyt a 25,000-nyi osztrák és 20,000-nyi orosz sereg kezéből, melyet 100,000-nyi fölkelő nép támogatott, a magyar kormány elhatározta, hogy a hős vezér e csodával határos sikerét oly elismeréssel jutalmazza meg, minőben kivülről senkit nem részesített addig.

Kossuth Lajos, mint az akkor alapított érdemrend nagymestere, a nemzet nevében megküldte neki az altábornagyi oklevelet és a rend csillagjelvényét, az egytelent, mely szabadságharcunk alatt kiosztott.

A küldöttség, mely e kitüntetésekkel vitte, 1849 ápril elején indult el Debreczenből Erdélybe. Bem Szász-Sebesen fogadta a küldöttséget. Az ott levő honvédszászlóalj, a szászsebesi magisztrátus, papság és nagy számú polgárság a piacon foglalt helyet. Jelen volt az ünnepélyen a 12. honvédszászlóalj tisztái kara, az erdélyi sereg számos törzstiszteje és *Petőfi Sándor*. Harangok zúgása jelezte az ünnepély kezdetét, de az ágyulövések — nehogy a Gyulafehérvárt ostromló sereg zavarba hozassék — Bem rendelkezésére elmaradtak. *Boér Antal*, az országos küldöttség vezetője, lelkes beszéddel tüzte fel Bem mellére az érdemrendet, míg az okmányhozója, Németh János ezredes így szólt: „Én nem vagyok szónok, de ha az volnék, sem tudnék most beszélni.“ S ezzel lehajlott és fölemelve Bemnek a csatában nem rég megcsontult kezét, megcsókolta. Sirmi kellett az embernek e jelenetnél, ezt írta erről *Petőfi* egy levelében.

Ez érdemrendet magával vitte Bem Törökországba, s midőn 1850-ben Aleppóban meghalt, a török kormány Kossuthnak küldte vissza a drága ereklyét, ki azt a czeplédi küldöttségnek is megmutatta s mostanáig őrizte.

Az érdemrend, mely néhány napig Budapesten közzemlére volt kiállítva, — mint képpünkön is látható, — nyolcz hegyű csillag alakú, ezüst, apróra finomul kidolgozott munka. A közepéből, mely egyenes sima ezüst lap, és kettős, t. i. egy külső ezüst és egy belső, arany babérokoszoru övei közt a hármal halmon kettős keresztrel van díszítve, — sugárszerű kifutások alakjában képződnek a csillag hegyei. Egy-egy csillaghegy igen domboru sugárból áll, melyek mindegyike ismét külön van kímetszve, és csupán likaesolva, mi a csillagnak folytonos fényt kölcsönöz. A csinos munkát állítólag *Laky*, akkor debreczeni ezüstműves készítette. *Kossuth* egy kicsiny, négyzögű papírosra 17 apró sorban megírta a rendjéről rövid magyarázatát, történetét és rendeltetését. A kis papírt a csillag középső lapjának hátához, melynek nagyságához képest mérte ki — maga helyezte és úgy tette az egészét az egyszerű fekete, 8 szögű,

szintén fekete bársonnyal bélelt tokba. A sorok, miket irt, így hangzanak:

„Az 1848—49-ki magyar katonai érdemrend nagy keresztjének azon csillagjelvénye, melyet Bem tábornok Nagy-Szeben bevételé alkalmából kapott s holtiglán viselt. Ezt a hős tábornok halála után a török kormány alóírottának, mint a rend volt nagymesterének visszaküldötte, ki azt a Cserey Jánosné asszonyság által alapított „Háromszéki muzeumnak“ ajándékozta. *Kossuth Lajos* m. p. Collegno (a Baraccione) Olaszország. Január 27. 1877.“

A Kisfaludy-társaság közgyűlése.

E hó 11-én tartotta 28-ik közgyűlését a Kisfaludy-társaság a tud. akadémia dísztermében, mely egészen megtelt, de mégis látszott, hogy e napon sok minden vette igénybe a közönség figyelmét: a politikai válság, a konstantinápolyi küldöttség visszaérkezése, a farsang utója. Az emelvény b. Kemény Zsigmondnak Barabás által festett arcképe díszítette, fölötté babérokoszoru, s mellette viruló növénybokrok. A társaság tagjai közt több akadémiai tag is megjelent (gr. Lónyay Menyhért elnök, Szilágyi Sándor) és képviselőik is voltak. A közönség számára fentartott helyeken sok hölgyet lehetett látni, ezek közt Tisza Kálmánét is.

D. e. 10 órakor foglalták el helyöket az elnöki asztalnál a társaság tisztviselői, s *Lukács Móricz* elnök nyitotta meg az ülést szellemes és tartalmas beszéddel.

A megnyitó beszéd utalt, hogy egy év előtt Deák halálának komoly hangulata alatt gyűlt össze a társaság, most pedig a politikai viszonyok nyomászott gondjai kísértének.

De habár nyugodt elszánttsággal nézünk elébe a vesztésnek jövőnek, — így folytatta, — a válságos helyzet súlyát mégis mindnyájan érezzük, s nem esoda, ha ily komoly körülmények között az érdeklődés tisztán irodalmi és különösen szépirodalmi és széptani mozgalmak és ünnepek iránt csökken. Fegyverzörej és magasra fokozott politikai izgatottság, nem annyira a Muzsákat nemítják el, de sikétté teszik a hallgatóságot, elvonják figyelmét a Muzsák énekétől. Mind a mellett, sőt épen azért, nekünk irodalmi, irodalmi testületeknek elcsüggedniük, munkásságunkban ellakadnunk nem szabad.

Elbizakodásnak tetszethetik, hogy a vesztésben forgó nyelv és nemzetiség megmentésében az írói osztálynak, és különösen az irodalmi testületeknek, kiváló szerepet igényelnek. Akadémia, irodalmi testület még soha és sehol nem tereztett, nem is nevelt lángeszű költőt vagy korszakot alkotó tudóst; ez nem is feladata. A lángész magától terem, a természetnek szabad, de ritka ajándéka, meteor gyanánt hull közénk az égből. Az akadémia feladata ez irányban csak az lehet, hogy a lángelmét felismerjék, felkarolják, neki méltó polgári állást, gond nélkül munkásságra módot, alkalmat, eszközöket nyújtsanak, őt magtisztulva magokat tiszteljék meg.

De egy lángész felkarolásával, kitüntetésével még korán sincs kimerítve a tudományos testületek feladata; lángész vajmi ritka tünemény bármely nemzet életében; az magának tör utat és nem szorul akadémiai támogatásra. Ezeknek főfeladata a folytonos mér- és hangyaszerű munkásság, a mindennapi szellemi kenyér keresése az emberiség vagy az illető nemzet számára, melyen táplálkozza az szellemileg mindinkább erősödők, gyarapodók, haladjon a tökélyesülés meredek útján. Ez missziója a magyar irodának és irodalmi testületeknek.

A magyar népek sziklavára a nemzeti irodalom, melyet megvélni, melyre támaszkodva már többször visszaszerelte elvesztett jogait, szabadságát, önállóságát; ha a szerencse megint ellenünk fordulna, visszaszeresheti a jövőben is.

Ezt tekintette eddig, tekintni ma is feladatának a Kisfaludy-társaság. Ha nekünk és utódainknak sikerülne a magyar szépirodalmat annyira gazdagítani, mind eredeti, mind a külföldről átültetett mesterművekkel, (lépést tartva az európai közműveltség haladásával és tekintettel a külső forma esztétikájára) hogy a finnyásabb izlés is a magyar nyelv és irodalom keretén belül elégtelne ki szellemi szükségét, akkor javában meg lenne nyerve nyelvünk és nemzetiségünk ügye a beolvadási kísérletekkel szemben. A feladat nagy és magas.

Végül megemlékezett az unjon alakult *Petőfi-társaságról* is, mely egy nagy írói tehetség vezérlete alatt, jobbra ifjú erők szövetségéből alakult, ugyanazon célra, mely felé amny éveket óta mi törökösünk. Hadd induljon meg a verseny köztünk, melyben vesztés egyikünk sem lehet: bármelyiknek siker

res törekvése és munkássága, közös nyeresémm mindnyájunknak, mert közelebb visz a közös célhoz. Hiszen nem egymás ellen, hanem egymás mellett küzdünk, nem vagyunk ellenségek, sem üzleti konkurrensok, hanem hazafias célu versenytársak, de egyszersmind szövetségesek is.

Hogy akár az egyes írók, akár az irodalmi társulatok törekvése sikeres legyen, megkívánatik a közönségnek, a nemzetnek érdeklődése és részvétele is. E nemzet csak addig fog magyar maradni, míg hiven megőrzi és tisztelőben tartja magyarságának palládiumát, a nemzeti irodalmat. A mely nép, mint nemzet, élni akar, annak lételeért küzdeni, tünni, fáradni, áldozni kell: ha ezt tenni rest vagy közönyös, ha maga elejti ügyét, zászlaját, ha eszerben hagyja szellemi munkáit, előharcosait, nem méltó arra, hogy megéljen. Nem csak reményem, de meggyőződésem, hogy a magyar a bűnbe esni, magához hűtelen lenni, magától elpártolni nem fog soha.

A hallgatóság hosszasan éljenezte az emlékedett stlyú beszédet, s aztán *Greguss Ágost* titkári jelentése következt.

A lefolyt évet, mondá *Greguss*, a társaság részéről a kegyelet évének nevezhetnénk, mert folyása alatt a társaság megünnepelte az érdemgazdag Fábian Gábor írói jubileumát, kitől már 1817-ben jelent meg irodalmi munkálta, s így jelen korszakunk legrégebb magyar írója; sorakozik melléje *Kovács Pál*, a kedélyes elbeszélő, kinek első dolgozata 1827-ben jelent meg, s a Kisfaludy-társaságnak ez időszert legrégebb tagja. A társaság továbbá a lefolyt évben határozta el, hogy *Toldy Ferenc* sírjára díszes emléket állít; megszerezte Kisfaludy Sándornak több száz ívre menő s eddig nagy részben ismeretlen kéziratait; részt vett küldöttéi által *Berzsenyi* születése napjának századik fordulójára ünnepe Vasmegyében s a Dugonics-szobor leleplezésén Szegeden, s a kegyetes ténylek sorát a jelenlegi közülés fejezi be, melynek tárgyai közt legelőbb a *Kemény Zsigmond* emlékezete, ez „egyik legerősebb itéleti, legmélyebb érzelmű s igazi mivoltában legkevesebb méltányolt írónk.“ A társaságnak a múlt évben is voltak halottjai: a társaság 38 éves munkása, *Székes József*, s két fiatal harcos (csak tavaly választott tag) *Tóth Ede* és *Dömötör János*. Az év folyamán 33 főtavas volt: 15 tagtól és 11 vendégtől. A társaság kiadta az „Évlak“ 11-ik kötetét s a hátralevő pártóló illetményeket, e napokban becsátja forgalomba a hazai népköltési tár 3 ik kötetét (román népdalokat fordítva); két hét múlva kiadja Shakespeare utolsó (19-ik) kötetét, elbeszélő és lantos költeményekkel, *Györy Vilmos* és *Szász Károly* fordításában; *Molliére*-ből eddig hét kötet jelent meg tizenhét vigjátékkal s már a kibebbik fele van hátra: tizenegy szimfonia. A múlt évben a társaság csak két alapító tagot nyert: báró *Lipthay Bélát* és *Robicek Adolfort*; egy volt-alapító helyét pedig b. *Horváthné Rohonczy Ilona* urhölgy foglalta el. Végül a titkár a három új tag: *Ágai Adolf*, *Kazár Emil* és gr. *Széczen Antal* üdvözlésével zárta be jelentését.

A gyűlés főtárgya *Szász Károly* emlékebeszéde volt b. *Kemény Zsigmond* fölött.

A beszéd elején a szónok, az ünnepelt iránti sokszoros hálját jelezve, adóssága egy részének lefizetéséül kívánta beszédét tekinteni.

Kemény érdemét, általánosságban így jellemezte:

Kemény nevét újabb politikai történelmünk legnagyobb mozzanatában, az alkotmányi visszacszerzésében, a Deák mellett fogja emlegetni a történelem, míg irodalmunk történet, legragyogóbb nevei: *Zrinyi*, *Vörösmarty*, *Petőfi*, *Eötvös* és *Arany János* mellé fogja sorolni; egyik és másik téren, a Heine szavait idézve reá: „ha a legjobb nevek említki, őt sem mellőzhetik.“ Mint mely gondolkodót, a magyar faj egyenjogúságának bármely nemzetel bizonyosságánál idézhetjük; a politikai bölcseségnek s kitartó, sőt szívós elvhűségnek, e részben a legkritikább példája; mint történet- és korrajz-író, mint publicista, mindenek fölött pedig mint alkotó költő, a legragyogóbb tehetséget az igazság keresésének valódi szenvedélyével egyesítette; s művei a mely buyarásnak, a lángeszű felfogásnak egyaránt remekei maradtak, a meddig csak az utolsó magyar könyvet az Európa szárazát elnyelő világtenger vagy a földrésünk arcát megváltoztató világesemények el nem temetik.

Első fellépéséről az irodalomban: „A mohácsi veszedelem okairól“ szóló tanulmányával s „*Lzabella királyné*“ című regény töredékeivel, így szólt:

Soha fiatal író, — mert még nem töltötte be 24-dik évét — nagyobbn reményekre jogosítólag, sőt mondhatni: bámulatosabb készséggel, nem lépett fel az irodalomban, mint *Kemény* ez első dolgozataival. A történelmi értekezésben mélyebb- és lélektani felfogás, a bölcsészai tartalom s a költői alakítás, vagy a regénytöredékekben a történelem szelleme? nehéz volna elhátróznia.

A történelmi korszak, melyből *Kemény* minl értekezése, mind regénye tárgyát vette, a magyar

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalkunk számára hirdetésnyelket elfogad Bécsben; Hasznos-stein és Vogler Wallischgasse Nr. 10, Mosse R. Seilerstätte Nr. 3 és Oppelk A. Wallzeile Nr. 22.

Gyönyörű szép HÖLGYRUHAKELMÉK a legkedvezőbbben megszereshetők HAMBURGER ADOLF-nál, Budapest, koronaherezeg-utca S. sz. Minták kívánatra azonnal ingyen és bérmentve birtóvá küldetnek.

EPILEPSIE (nehézkedő levele után gyógyították dr. KILLISCH, különleges orvos ill. Neu-stadtban, Drezda mellett (Sász-országban). Már 3000-nál többen sikerrel gyógyítottak. 1810 Hirsch P. Ország-út, 43. sz., a kerepesi-út sarkán. Ajánlja gazdagon felszerelt

Háztartásoknak ajánlatik a legjobb porosz LOUISENGLÜCK-SZALONSZÉN 50 kg. zsákokban pinczébe szállítva a frt 1.05, egész fuvarban a frt 1, Gutmann testvérek köszön-telepei. Zweig Lajos, mérleg-utoza 2. 2379

PURITAS haj-iftító tej. A „Puritas“ nem hajfesték, hanem tejemű folyadék, mely majdnem azon esodálatos hatással bír, hogy ősz hajakat megifjít, assz lassankint, még pedig legkésőbb tíz-negy nap alatt ama színt visszahadja, melylyel eredetileg bírtak! A „Puritas“ nem tartalmaz festék-anyagot. A haj tetésze szorí it vizel moshatik, lehet fehére-ki tvont vánkocson aludni és gőz-fű köket használni, a festékek nyoma sem vehető észre, mert a PURITAS nem fest, hanem ifjítja, és pedig a leghosszabb és le-dúsabb női haj-szót és a férfi haját és szakállát.

lábbeli-raktárát az alább következő legolcsóbb árakon: 1 pár éberling, bárony vagy bőr hüllő-topán, lakk-orrál, csúggal vagy fűszere. 3 frt 60 1 pár charrin, fénymásos vagy bagaria-bőrös férfi-topán, kettős talpú. 4 frt 10 1 pár térd- vagy közönséges csizma, fénymásos vagy bagaria-bőröl, kettős talpú. 10 frt. Vidéki megrendelések utánvétel vagy sz. öszeg beklüldése mellett pontosan teljesítetnek. Árjegyzékek kívánatra díj nélkül küldetnek.

Rosenfeld Albert francia és angol illatszerek és pipere-cákkak raktára Bécsben, I., Bauernmarkt 2. GÜNTHER R. F. fogtiszító szereinek fő-raktára. cs. k. udv. fogorvos „Aqua Amarella“ JOHN GOSNELL és TÁRSÁTÓL, Londonban. 2714 Kipróbált, legjobb hajfestő-azer, mely 8-10 napi használat után a megöszült hajnak eredeti színt vissza-adja. A siker kimaradhatlan, használata könnyű. Az éiert szin sem a kipárolgás, sem fűrdök által nem szenved. Használati utasítás mellékelve van. — Egy üveggel 4 frt.

AZIENDA ASSICURATRICE TRIESTIEN. A t. cz. felek, kik intézetünknel nyeresemény-jutalékra biztosítvák, ezennel értesítetnek, miszerint az 1876-ik évi nyeresemény-jutalék az évi díj 51 3/4 %-át (több mint a felét) épezi, és alulirottak pénztáránál (nádor-utca 9. sz.) a. felvehető. Budapest, 1877. február hóban. 3068 9 A triesti kir. szab. Azienda Assicuratrice magyarországi képviselősege Lichtenberger m. p. Thaly m. p.

Mell-, nyak-, gyomor-bajoknál és általános testi gyöngeségeknél, valamint legjobbnak bizonyult erősítőszere gyanánt lábbadozásoknál használható a legnagyobb gyogyerejű Hoff János-féle maláta-gyógytápszer, mely már oly sokszor kipróbáltott, hogy a szenvedő közönség figyelmét saját jóvóltából ezen gyogyiszere felhívjuk. Európa majdnem valamennyi uralkodója részéről történt kitüntetés, Európa leghíresebb orvosi kité-néségei részéről történt ajánlása és alkalmazása valamint naponként befolyó számtalan hálanylatkozat a Hoff János-féle maláta-gyógytápszer használata folytán történt szerencsés kigyógyulásokról, a legcsal-hatlanabb bizonyítékai annak valódi értékéről. Nagy-Léta. Készítményei felülmulhatlan hatású gyogyerejéről teljesen meggyőződve, betegem aluljegyzett czime alatt kérek még 6 palacknyi maláta-kivonatot küldeni. Krall Hermann, cs. k. tábori orvos. Grubisnopolle. Betegemnél alkalmazott maláta-kivonat-egészségősr kitünő hatásáról meggyőződve, kérek minél előbb (egy ládányi) küldemény. Malich József, cs. k. fő-szécs. Pola. (Távirati tudósítás.) Küldjön nekünk rögtön postával 12 palackkal az ön kitünő maláta-kivonat-egészségősről. Katonatiszták és állambizvatal-nokok fogyasztási egylete. Alberti C. igazgató. Dr. Gürtler fő-orvos Ivánskán. Az ön maláta-kivonat-egészségősrre valamint maláta-egészség-csokoládéja kitünő hatásnak voltak, enyhítvén a köhögést, étvágyat és álmot idézővén elő. 3073 Csak valódi Hoff János-féle maláta-készítményeket kérjünk, melyek a törvényesen bejegyzett véd-jegyvel (a föltaláló arczképével) ellátvák, miután az utánzatok nem bírnak gyogyerejűvel, s készítményük sem olyan, mint a Hoff János-féle készítmények.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtáránál kapható:

KIS NEMZETI MUZEUM. Ára egy-egy kötetnek 50 kr. 1. Magyar dalnok. A legszebb dalok, románok, balladák, s egyéb szaválásra alkalmas költemények gyűjteménye. 2. 3. Kisfaludy Károly válogatott munkái. 2 kötetben. I. Versek és elbeszélések. II. Színművek. 4. Regegyöngyök. Jósika Miklós legszebb beszé-lyeiből. A magyar nép és ifjuság számára. 4. Robinson Crusoe élete és kalandjai. Angol után átdolgozva 124 képpel. 6. Tündérmesék. A legkedveltebb gyűjtemények-ből összeállítva. 7. Boldogháza. Buzdító és oktató történet. 23 képpel. 8. Magyar népdalok. 9. Magyar hősköltemények. 10. Aha. Regény írta Jósika Miklós. Két rész egy kötetben. 11. 12. Magyarország története a legrégibb idők-től koránkig. 13. Kisfaludy Sándor válogatott munkái. 14. Történeti adomák és jellemrajzok. 15. 16. Jókai Mór válogatott beszélyei. 17. 18. A szabadság hősei és vértanúi. Lapok a ma-gyar történelemből Horváth M., Kerékgyártó A., Szilágyi S. stb. nyomán írta Kuliffay Ede. 19. Kölcsei Ferenc válogatott munkái. 20. Tréfás versek. 21. Csokonai Mihály válogatott versei. 22. Mignet, Franklin élete. 23. 24. Mathews. Hogyan boldogulunk? Két kötet. 25. 26. Fáy Andras eredeti meséi és aphorizmaí. Két kötet. 27-29. Boros Mihály válogatott kisebb munkái. Három kötet. 30. 31. Vértessy Arnold. Újabb beszélyei. Két kötet. 32. Simans Tivadar. Az ós-római időkbeli. Kor-rajzok ford. Bús Vitéz. 33. 34. Kane a sarkutazó. A második Grinnell-expedi-ció sarkutazása. Dr. Kane E. K. műve után. Bevezetéssel ellátva. 35. 36. Érintkezés az emberekkel. Irta B. Knigge Adolf. A tizenötödik javított kiadás után Nagy István. Két kötet. 37. Erdély története. Az ősidőktől korunkig. Egy-beállítva Kuliffay Ede.

ALKALMAZÁSA a világon a leggyyszerűbb. A tejet keletkebe öntve, a haját addig dörzsöljük vele, míg egészen át nincs áztatva, s ezt naponként két-szer ismétljük. Ebből áll az egész. Ha a haj eredeti szímet vissza-nyerte, mi rendszeren éia vagy tisztán nap múlva szokott bekövet-kezni, akkor a további használat a tejnek hetenkénti egyszeri bedörzsölésére szorítkozhatik. Egy üveg „Puritas“ ára 2 frt (postai küldésnél 20 krrel több) s készpénzen vagy utánvét mellett kapható Bécsben: FRANK OTTO-nál, Mariahilferstrasse 38. Fő-raktár: 2380 Budapest: TÖRÖK JÓZSEF gyogyiszertáránál, király-utca 7. Raktárak Magyarországon következő gyogyiszertáraknál: Arad: Rozsnyay Mátyas. Nyitra: Rosenfeld S. B.-Csaba: Lang G. Debreczen: Gölléi Nándor. Eszék: Göbetski József. Dienes J. G. Gyöngyös: Voaszy Tamás. Mérésits Nándor. Győr: Vollenhofer F. G. Karánsebes: Müller F. J. Karolyvár: Csiky Kristóf. Kassa: Hegedüs Lajos. Keszthely: Wünsch Ferenc. Kolozsvár: Valentini E. A. Kőszeg: Küttel István. Miskolc: Dr. Csáthy Szabó Ist. Nagy-Becskerek: Kokits A. F. Nagy-Enyed: Binder Ágost. Nagy-Kanizsa: Prager B. Nagy-Várád: Molnár József.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható:

CONSUELO. Francziánul írta GEORGE SAND. Fordította ZOMORFALYI. Három kötetben. Ára füzve 5 forint.

Vallás és Tudomány. Irta: DUX ADOLF. TARTALMA: A világ rejtélye. — Szent Péter és a ter-mészet tudósok. — Az «isten» szó. — Vallás és tudó-mány testvérek. — Párhuzam hit és tudomány közt. — A fény mint szervező elv. — A heterogén nemzés. Az ész kiválása. — A világ-mechanismus. Ára füzve 60 kr.

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együttl: (egész évre ... 12 frt 1 félre ... 6) Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: (egész évre ... 8 frt 1 félre ... 4) Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: (egész évre ... 6 frt 1 félre ... 3)

8. szám. — 1877. Budapest, február 25. XXIV. évfolyam.

PESTALOZZI. (1746—1827.)

MAGYAR tanítók a legközelebb mult napokban, február hó 17-én — ünne-pet ültek. A néptanítók nagy mestere Pestalozzi halálának ötvenedik év fordul-ója volt ezen a napon. Az ötven év, mely Pestalozzi halála s a jelen közt lefolyt, részben a népnevelés ügyének diadalnapjai közé tartozik. Nincs ma már senki, ki ez ügy fontosságát el ne ismerné, konzerva-tív és szabadelvű, hívó és hitetlen egyar-ánt versenyeznek a népnevelés fölívra-goztatása érdekében, s az államférfiak a népoktatásügyet legfontosabb feladataik közé sorozák. Harminczgy évvel ezelőtt 1846-ban, midőn a szomszéd államokban e nagy férfiú születésének százados évfor-dulóját ünnepelték, nálunk csak a tanféri-ki érdeklődtek íranta, ma nincs e hazá-ban egyetlen művelt egyné, ki ez idegen, de hazánk beléletére nézve oly jelentőség-teljes férfiú emlékének ne volna kész egy pár perczet áldozni.

Pestalozzi élete viharos és viszontags-ágos volt. 1746-ban január 12-én szüle-tett Zürichben. Atyja elhalt, midőn a gyermek még csak hat éves volt. Anyja s egy hü cseléd nevelték fel. A gyöngéd nő befolyás teremtette meg nála a szelid, fogékony kedélyt, de másrészt ez okozta azt is, hogy a férfias szilárdságot, a gyakorlati tapintatot nélkülöznie kellett. Életé-nek első szakasza tisztán tapogatózások-ból állott. Theológiát tanult, de abban hagyta azt, mert már az első prediká-cziónál megakadt; jogi tanulmányokra adta azután magát, de azokat csakhamar meguntta. Egy nagy betegség következté-ben az orvosok a tanulmányoktól s általá-ban az erőltetett szellemi munkától tartó-zkodást ajánlottak neki, s az ifju eldobta könyveit, elégette kézíratait, s falura vo-nult, hogy a mezőgazdasággal foglalkozzék. Rousseau eszményképe lebegett elötte. Kerülni igyekezett a megromlott civilizá-cziót, s az egyszerű természet ölébe me-nekült boldogságot keresni. De a boldog-ság nem adatott meg számára ily uton. Ábrándozó nemes lelke az emberi nem

PESTALOZZI.